

Cirkulärnr: 1995:182
Diariernr: 1995/2935
Handläggare: Harald Ljung
Rogert Leckström
Barbro Fransson
Sektion/Enhet: Energi- och bostadspolitik
Datum: 1995-10-27
Mottagare: Kommunstyrelsen
Kommunala energiföretag
Rubrik: Elmarknaden reformeras den 1 januari 1996

Energi- och bostadspolitik
Harald Ljung
Rogert Leckström
Barbro Fransson

1995-10-27

Kommunstyrelsen
Kommunala energiföretag

Elmarknaden reformeras den 1 januari 1996

Den 25 oktober beslöt riksdagen att anta regeringens proposition 1994/95:222 "Ny ellagstiftning". Enligt Näringsutskottets utlåtande 1995/96 NU 1 innebär riksdagsbeslutet att den av riksdagen beslutade, (1994-05-24) men vilande ellagsreformen skall med vissa ändringar träda i kraft den 1 januari 1996.

Ändringen av 1902 års ellag innebär att den som vill överföra elkraft skall ha laglig rätt att göra detta på hela landets ledningsnät. Elkunden betalar **dels** för transporten **dels** för själva elen. Mätning och avräkning av den förbrukade elen skall göras av den lokale nätägaren. I regel erfordras ny elmätare hos den kund som väljer att byta elleverantör. Kostnaden för ny elmätare kan vara ett hinder för småkunder att byta elleverantör.

Den nya lagen ställer krav på boskillnad mellan elnät (monopolet) och elhandel (konkurrens). Detta innebär **att varje nuvarande eldistributör måste dela upp sin verksamhet i skilda juridiska personer**. Detta krav skall vara uppfyllt den 1 januari 1996.

Statsmakternas syfte med elreformen

Regeringens och riksdagens syfte med elreformen är att uppnå konkurrens vid produktion och handel med el. Konkurrensen skall öka valfriheten för elkonsumenterna och skapa förutsättningar för ökad pris- och kostnadspress inom elförsörjningen.

I regeringens proposition framhålls att glesbygds kundernas intressen av rimliga överföringstariffer tillgodoses i lagstiftningen. I det nya systemet ökar utjämningen av kostnaderna för överföring av el mellan tätorter och glesbygd. Huvudprincipen är att nättariffer inte skall vara beroende av avståndet. Det vill säga att kommuninvånare i glesbygd på sikt inte skall behöva betala mer för överföring av elen än de som bor i tätort.

Konsekvenser för kommunal energiverksamhet

Av landets 288 kommuner är det 153 som har egna elföretag. En viktig konsekvens av riksdagens beslut om en reformerad elmarknad är, som anförts tidigare, att alla kommunala elföretag måste dela upp nuvarande elverksamhet så att elnätverksamheten bedrivs av en juridisk person och handel med el i en annan juridisk person. Den av riksdagen den 26 maj 1994 antagna lagstiftningen, som nu med vissa tillägg skall träda i kraft den 1 januari 1996 innehåller inga krav om att kommunal elverksamhet måste organiseras i två aktiebolag. Det finns möjlighet att välja andra associationsformer för att uppfylla kravet på två juridiska personer.

Kommunal elverksamhet som drivs i aktiebolagsform är, enligt den nya lagstiftningen undantagen kommunallagens principer om likställighet, lokalisering och självkostnad.

Anmälan om tillfälligt skydd för vissa fjärrvärme- och naturgasverksamheter - före den 30 juni 1996

I områden där fjärrvärmens och naturgasen har svag konkurrenskraft skall elvärme kunna förbjudas under en övergångstid på tre år. Nätmyndigheten (NUTEK Elmarknad) skall på anmälan av kommunen meddela förbud för en innehavare av nätkoncession att inom ett angivet område ansluta anläggningar för värmeförsörjning av en byggnad om byggnaden redan är ansluten till ett fjärrvärme- eller naturgasnät. Anmälan skall göras före utgången av juni 1996. Ett förbud gäller till utgången av år 1998. Förbudet gäller inte el till värmepump.

Lagen om offentlig upphandling

Lagen om offentlig upphandling omfattar alla s k upphandlande enheter, vartill räknas bl a kommuner och kommunala bolag. Med upphandling avses köp, leasing, hyra eller hyrköp av varor, byggtreprenader eller tjänster (1 kap 5 § lagen om offentlig upphandling).

Lagen om offentlig upphandling är tillämplig på kommunens köp av elektrisk ström. Formellt sett innebär det att kommunen måste upphandla elektrisk ström i konkurrens och att det inte går att garantera att t ex ett kommunalt elhandelsbolag kommer att få sälja elektrisk ström till kommunen.

Fortsatt strukturförändring av lokaldistributionen

I propositionen 1994/95:222, som nu antagits av riksdagen, skriver regeringen att "Elförbrukare i glesbygden skall ha tillgång till el på rimliga vill-

kor. Överföringstarifferna för el bör utjämnas mellan tätorts- och glesbygds-kunder". Regeringen föreslår: "Det är av stor vikt att nätmyndigheten aktivt verkar för en sammanslagning av koncessionsområden för att påskynda strukturomvandlingen av lokaldistributionen".

I Näringsutskottets betänkande 1995/96:NU 1, Ny ellagstiftning har utskottet tillstyrkt regeringens förslag. Utskottet skriver: "När det gäller glesbygds-konsumenternas situation ger regeringens lagförslag möjlighet till sammanläggning av koncessionsområden, varigenom taxorna för glesbygds- och tätortskonsumenter kan utjämnas":

Ellagsreformen förutsätter således fortsatta strukturförändringar så att eldistributionsföretagen optimalt kan täcka både tätorts- och glesbygdsområden i syfte att jämna ut nättarifferna. Det ankommer på NUTEK att aktivt arbeta för en fortsatt strukturförändring.

Den kommunala eldistributionen kännetecknas av att den är småskalig och företrädesvis omfattar tätorter. På sikt berörs de kommunala tätortsföretagen av påtvingade eller frivilliga strukturförändringar.

Det kan därför vara klokt för kommuner, som äger elföretag, att redan nu överväga kommunal energisamverkan såväl inom elnätverksamhet som inom elhandelsområdet.

Tillståndspliktig (koncessionspliktig) verksamhet

Den nu antagna ellagen innehåller endast i ett avseende en direkt lagbestämmelse om krav på tillstånd för verksamhet. Denna bestämmelse avser framdragande och begagnande av elektrisk starkströmsledning. Här krävs nätkoncession.

Koncession om utlandsförbindelse skall alltid prövas av regeringen. Nätkoncession som avser en utlandsförbindelse får inte meddelas om förbindelsen allvarligt skulle försämra möjligheterna att långsiktigt upprätthålla elförsörjningen i landet.

Import och export av el under längre tid än sex månader skall prövas av regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer.

I lagen om handel med el har införts bestämmelser om leveranskoncession. Det främsta syftet med leveranskoncessioner är att skapa trygghet för de små konsumenterna vid övergången till en elmarknad med konkurrens. Avsikten är att under de närmaste fem åren utvärdera systemet med leveranskoncessioner och att därefter eventuellt avveckla det.

Elhandelsbolag måste före årets utgång söka leveranskoncession. Nuvarande områdeskoncession för elnät går däremot automatiskt över till nätkoncession för område vid årsskiftet. Närmare upplysningar lämnas av NUTEK Elmarknad.

Myndighetsansvar och tillsyn m m

Av den lagstiftning som träder i kraft den 1 januari 1996 följer att myndighetsfunktionerna uppdelas på ett flertal myndigheter.

Uppgiften att handlägga bl a koncessionsärenden och ärenden om koncessionshavarnas skyldigheter samt att utöva tillsyn av ellagens efterlevnad utom i frågor som rör elsäkerhet ligger enligt 1902 års ellag på Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK). **NUTEK Elmarknad** har, som nätmyndighet, även ansvaret för de myndighetsuppgifter som följer av lagen om handel med el m m.

Ansvaret för frågor som gäller elsäkerhet ligger på **Elsäkerhetsverket**.

Ansvaret för att det nationella elsystemet skall fungera som ett sammanhållet system med tillfredsställande driftsäkerhet ligger på **Svenska Kraftnät**.

För elmarknadens konkurrensutsatta verksamheter gäller konkurrenslagstiftningen med **Konkurrensverket** som övervakande myndighet.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Energi- och bostadspolitiska sektionen

Harald Ljung

